

Täysistunto

Torstai 7.6.2018 klo 16.05—18.28

2.7. Suullinen kysymys muovinkäytön vähentämisestä (Petri Honkonen kesk)

Suullinen kysymys SKT 94/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Myös keskustan eduskuntaryhmällä on tähän aiheeseen liittyvä kysymys. Edustaja Honkonen.

Keskustelu

16.41 **Petri Honkonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Suomalaiset ovatkin todella viime vuosina heränneet näihin muovin aiheuttamiin ympäristöhaittoihin entistä enemmän. Aivan kuten tässä edellä kuulumme, vesistöihin päätyvä muovi muuttaa ekosysteemejä pysyvästi eikä sitä saa sieltä enää koskaan pois.

On todella tärkeää, että sen ohella että vähennämme muovin käyttöä, voimme korvata sitä myös uusilla materiaaleilla, ja suomalainen biotalous ja huippututkimus uusien materiaalien saralla tarjoavat todella hyviä mahdollisuuksia muovin korvaamiseksi. Siinä avainasemassa ovat etenkin nämä kestävät ja resurssitehokkaat puupohjaiset materiaalit. Tämän todellakin mahdollistaa biotalous, vaikka oppositio sitä onkin täällä salissa tehokkaasti vastustanut aika ajoin. Kysynkin hallitukselta: kuinka hallitus aikoo toimia, jotta näitä korvaavia materiaaleja saataisiin entistä tehokkaammin ja nopeammin markkinoille muovia korvaamaan?

16.42 **Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen** (vastauspuheen-vuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin Suomessa useat yritykset ovat tehneet pitkään työtä muovien korvaavien materiaalien kehittämiseksi. Meillä tietysti tuo luontainen vahvuus korvaavana materiaalina voi olla puupohjainen selluloosa, siitä edelleen jalostettuna nanoselluloosa ja näin päin pois. Sitä oikealla tavalla käsittelemällä pystytään laatimaan tuotteita, jotka ominaisuuksiltaan vastaavat tai todellakin korvaavat muoveja mitä moninai-
simmissa paikoissa.

Hallitus tätä kehitystyötä pyrkii omalta osaltaan vauhdittamaan esimerkiksi PTT:n rahoitusta suuntaamalla, suuntaamalla Business Finlandin rahoitusta näihin kiertotalouden ratkaisuihin, ja uskon todella, että meillä on kaikki mahdollisuudet olla yksi edelläkävijämaista muovien korvaavien, kestävien tuotteitten kehittämisessä eikä pelkästään kehittämisessä vaan myös markkinoille saattamisessa. Esimerkiksi tämä suomalainen pantillinen pullonpalautusjärjestelmään täytyisi ottaa heti käyttöön kaikkialla Euroopassa.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää tästä aiheesta lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2018 vp

16.43 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Arvoisa ministeri, toistaisin kuitenkin vielä tämän alkuperäisen kysymyksen, koska minusta tuntuu, että se jäi vastaamatta.

Biotalous on sinänsä oppositio ei toki vastusta. Mehän nimenomaan tässä yritetään kannattaa biotaloutta ja viedä sitä tulevaisuuteen, ei menneisyyteen, ja siihen liittyvät oleellisesti panostukset perustutkimukseen yliopistoissa, tutkimuslaitoksissa. Se ei toimi niin, että hallitus valitsee ne voittajat, vaan ne valikoituvat markkinoilla hyvään perustutkimukseen pohjautuen. Tarkoittaako tämä ministeri Tiilikaisen tekemä, sanoisinko, lupaus sitä, että hallitus tässäkin yhteydessä nyt sitten lupaa, että perustutkimukseen sijoitetaan enemmän rahaa, jotta saataisiin biotalous oikeasti tulevaisuuden toimialaksi Suomessa?

16.44 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Mitä tulee laadukkaaseen perustutkimukseen, jota pääosin tehdään yliopistoissa, mutta myöskin tutkimuslaitoksissa, niin siinä oleellista on tietysti se, että hallitus ei valitse mitään, vaan meillä on riippumaton ylin tutkimus ja ylin opetus. Samoin esimerkiksi viime aikoina, kun hallitus on tehnyt tuntuja, merkittäviä, mielestäni hyvin kohdennettuja lisämäärärahoja muun muassa tutkimuksen lippulaivoihin ja nuorille tutkijoille — lippulaivoihin 50 miljoonaa, nuorille tutkijoille 60 miljoonaa tällä hallituskaudella — niin ratkaisut niistä rahoituspäätöksistä tehdään, niin kuin kuuluukin, Suomen Akatemiassa vertaisarvion perusteella. Suomi elää tutkimuksesta, elämme uusista innovaatioista. Tämä on tietysti sellainen tulevaisuuden suunta, johon meidän tulee ehdottomasti panostaa.

16.45 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun puhutaan näistä muovipäästöistä ja muoviongelmista, niin on todettu, että maailman merten mikromuovirokka on peräisin itse asiassa noin kymmenestä maailman suurimmasta joesta. Tämä kertoo siitä, että monissa kehittyvissä maissa yhdyskuntajätehuolto ei toimi, siellä käytetään paljon muovia turhaan, ja tästä syystä nämä ongelmat tulevat hyvin harvoista lähteistä.

Uskonkin, että Suomi voisi olla tässä suunnannäyttäjä. Ministeri Tiilikainen otti tässä esille jo meidän tehokkaan ja vanhan pullonpalautusjärjestelmämme. Millä muilla keinoilla voisimme edistää muovin kierrättämistä, kiertotaloutta muovin osalta, ja kuinka voisimme toimia esimerkkinä myös kehittyville maille tämän ongelman ratkaisemisessa?

16.46 Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aloitan tästä muovien kierrätyksen tehostamisesta. Olen monessa yhteydessä eurooppalaisille kollegoilleni puhunut siitä tärkeästä tavoitteesta, että meidän täytyy kemiallista kierrätystä lisätä Euroopassa, koska on kestävämpää, että vaikka muovia kierrätetään, pelkästään nykyinen kierrätysmenetelmä johtaa siihen, että muovien jalostusarvo laskee jokaisella kiertokerralla, teemme ikään kuin heikompia tuotteita. Kemiallinen kierrätys mahdollistaisi sen, että saamme kierrätetystä muovista yhtä arvokkaita, yhtä korkean jalostusasteen tuotteita kuin se alkuperäinen. Tähän meidän täytyy panostaa tutkimuksessa, ja tätä täytyy myös lainsäädännöllisesti varmistaa. Mitä tulee sitten siihen mahdollisuuteemme maailmanlaajuisesti toimia, niin tietenkin näitten menetelmien kehittelyyn on suuri kiinnostus maailmalla, mutta myös YK:n puitteissa voimme ajaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2018 vp

eteenpäin työtä, jossa tavoitteena voi olla maailmanlaajuinen muovien käyttöä rajoittava sopimus. Tämän vuoksi myös Suomi työskentelee.

16.47 Ville Skinnari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositio on jatkuvasti kannustanut hallitusta tekemään uusia innovaatioita ja ottamaan niitä käyttöön, ja oppositio tekee sen nytkin, kun puhumme muovista. Suomessa on valtavasti osaamista jo nyt, ja muovista voidaan tehdä polttoaineita, lämpöä, sähköä, mutta valitettavasti nämäkin ovat syntyneet Suomen ulkopuolelle. Kysynkin teiltä nyt, arvoisa ministeri, kun te puhutte siitä, että te aiotte ja haluatte edistää sitä, että kiertotalous kehittyy, kiertotalous kasvaa, mutta tämä suomalainen osaaminen valuu nyt ulkomaille: Mitä aiotte tehdä, että myös Suomeen syntyisi laitoksia, jotka pystyvät käsittelemään muovia ja muitakin ainesosia ja tekemään niistä lämpöä, sähköä, polttoaineita? Mitä aiotte tehdä?

16.48 Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on, toivottavasti opposition riemuksi, kyllä kiertotalouden kärkimaan asemansa ansainnut myös eurooppalaisessa vertailussa. Meillä se yritysten osaaminen, mikä jo tänä päivänä on, on todella vertailukelpoista, ja omalla toiminnallaan hallitus on halunnut yritysten työtä vain vauhdittaa ja kehittää, jotta näitä ratkaisuja syntyy. Itse pidän sitä hyvänä, jos suomalaisten yritysten osaamista käytetään myös ulkomaila. Silloin se auttaa paljon enemmän tavoitteissa eteenpäin.

Mutta mitä aiomme tehdä: sitä varten olen juuri asettanut tuon muovityöryhmän laatimaan niitä lyhyen aikavälin nopeita toimia ja pitemmän aikavälin toimia, ja syksyksi on tilattu tämä työryhmän työ. Sitä kansanedustaja Hanna Kosonen vetää, ja lukuisat ministeriöt ja asiantuntevat tahot ovat siinä mukana. [Puhemies koputtaa] Odotan innolla esityksiä, jotta voimme viedä niitä eteenpäin.

16.49 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Biopohjaiset hajoavat muovit ovat niitä, mihinkä meidän täällä Suomessa kannatta panostaa. Ne hajoavat hiilidioksidiksi ja vedeksi, ovat käytännössä siis selluloosapohjaisia muoveja. Tässä meidän täytyy totta kai käyttää hyväksemme kansainvälistä yhteistyötä. Yksin emme saa aikaan mitään, mutta yhdessä paljon enemmän.

Nyt sitten tullaan siihen kysymykseen, miten me lähdemme tukemaan tätä meidän ekosysteemiämme. Samaan aikaan kun me olemme leikanneet t&k-tukia, meidän täytyisi nyt lähteä tukemaan tätä meidän uutta biopohjaisten, hajoavien muovien ekosysteemiämme ja sitä, miten me sitten saamme tästä työtä ja hyvinvointia Suomeen. Tässä on se pääkysymys. Toivoisin tähän vastausta: onko hallitus valmis tekemään syksyllä myöskin panostuksia tähän aiheeseen?

16.50 Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muoveja voidaan todella monessa kohtaa korvata uusiutuvilla materiaaleilla. Esimerkiksi keinokuitua sisältävät vaatteet: toivottavasti saamme puukuitutekstiileitä niitten tilalle. Muovipullot: toivottavasti lähivuosina saamme puukuitupohjaisia korvaavia pulloja. Nestepakkaukset, elintarvikepakkaukset vaativat korkeaa hygieenistä laatua. Sitä tuotekehitystä todellakin tehdään, ja onneksi Suomessa on tässä johtavia yrityksiä, meidän metsäteollisuusyrityksemme, monet muut, jotka tekevät täysillä tätä työtä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2018 vp

Valtio, hallitus, haluaa olla vauhdittamassa tätä tarjoamalla tutkimusalustoja esimerkiksi meidän tutkimuslaitostemme kautta ja kokoamassa sitä osaamista tämänkaltaisten työryhmien ja tiekarttalaadintojen kautta. Aiomme myös vaikuttaa eurooppalaiseen lainsäädäntöön siten, että esimerkiksi tätä kuvaamaani muovien kemiallista kierrätystä pystytään edistämään [Puhemies koputtaa] ja saavuttamaan merkittäviä askeleita eteenpäin.

16.51 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että muoviongelmaan on herätty. Paljon puhutaan siitä, että merissä on valtavasti muovia, mutta yhtä lailla muovia löytyy myös järvistämme. Juuri Kallavedestä selvitettiin, että siellä on myös mikromuovihiukkasia. Kun me tiedämme, että monin paikoin juomavesi tehdään järvivedestä, niin oikeastaan emme vielä tiedäkään, mitä kaikkia ongelmia voi olla edessä, kun ne mikromuovihiukkaset tulevat meidän ruokamme mukana tai veden mukana ja joutuvat ihmisten elimistöön. On syytä kiinnittää tähän asiaan paljon huomiota.

On hyvä etsiä korvaavia materiaaleja, mutta ennen kaikkea on tärkeää vähentää kulutusta. Siksi kysynkin, kun EU-komissio on nyt tehnyt ehdotuksen, jossa monia kertakäyttöisiä muovituotteita halutaan kieltää: onko Suomi valmis EU-komissiota nopeammin laittamaan näitä kieltoja toimeen? Toinen kysymys liittyen muoviveroon, jota koskeva lakialoite tässä salissa sai suurta kannatusta: onko Suomi valmis etenemään tässä?

16.52 Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuo merien muoviongelma on havaittu. Myös mikromuovit niin merissä kuin järvissä ovat iso ongelma. Satuini itse olemaan avaamassa tuota tilaisuutta eilen, missä esiteltiin esimerkiksi nämä Kallaveden uudet tutkimustulokset, että mikromuoveja on myös järvisedessä.

Kysymys siitä, mitä teemme tuon komission muovien käyttöä rajoittavan esityksen kanssa: Lähtökohtaisesti tuemme sitä, mutta siinä on paljon muutakin kuin pelkästään joitakin tuoteryhmien kieltoja. Siellä on erittäin laaja kartoitus toimenpiteistä erityyppisten muovien haittojen kitkemiseksi ja kierrätyksen tehostamiseksi ja näin edelleen. Totta kai nyt arvioidaan huolellisesti ministeriössä jokainen näistä ehdotuksista, mitä lähdemme tekemään. Mutta tässä kokonaisuudessa emme olisi jo aikoja sitten asettaneet tätä muovitiekarttatyöryhmää, elleimme haluaisi olla edelläkävijä, ja haluamme, että meillä on myös ratkaisuja eikä vain kieltoja.

Puhemies Paula Risikko: Tähän verokysymykseen, ministeri Orpo.

16.53 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on erinomainen asia, että sekä Suomessa että laajasti Euroopassa ja maailmalla on herätty tähän muovin vahingollisuuteen ja sen haittavaikutuksiin ympäristölle.

Tärkeintä on todellakin se, että muovin käyttöä vähennetään ja kierrätystä lisätään. Näitä tavoitteita voidaan tukea myöskin taloudellisin ohjauskeinoin eli verotuksen keinoin. Olin erittäin ilahtunut siitä, että komissio ja itse asiassa komissaari Katainen teki esityksen muovivieron selvittämisestä EU-tasolla. Tämä voisi olla nimenomaan EU-tasoinen ratkaisu, jotta silloin sisämarkkinoilla oltaisiin niin sanotusti samassa veneessä ja pystytään etenemään yhdessä. Mutta samaan aikaan me olemme myöskin käynnistäneet valtiovarainministeriössä selvityksen muovivieron erilaisista malleista. Se on hallinnollisesti erittäin haastava, mutta koska sen taloudelliset ohjausvaikutukset ovat niin merkittäviä — nimen-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2018 vp

omaan se, että me pystyisimme vähentämään sen haitallisen muovin käyttöä — niin kannattaa yrittää, kannattaa selvittää. Yhdessä EU-komission kanssa toivottavasti löydämme toimivan mallin, joka mahdollisimman nopealla aikataululla [Puhemies koputtaa] voitaisiin sitten ottaa myös käyttöön.

Puhemies Paula Risikko: Vielä yksi lisäkysymys, edustaja Sarkkinen.

16.54 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muovi todellakin on valtava ympäristöongelma. Jos nykymeno jatkuu, niin merissä on pian enemmän muovia kuin kalaa — aika järkyttävää. Luontoon päätyminen lisäksi muovin ongelma on se, että muovi on öljypohjainen tuote, ja jos se poltetaan, niin kuin Suomessa nykyisin yleensä tehdään, hiili vapautuu ilmakehään. Me tarvitsemme siis muovin tuotannon vähentämistä, me tarvitsemme muovin korvaamista biopohjaisilla raaka-aineilla — siinä Suomessa on paljon annettavaa — ja me tarvitsemme käytetyn muovin nykyistä huomattavasti tehokkaampaa kierrättämistä.

Arvoisa puhemies! Jotta muovin kierrätys todella lähtisi lisääntymään, sen tulee olla riittävän helppoa erityisesti kuluttajille. Haluankin kysyä ministeriltä: miten kuluttajien mahdollisuutta muovin kierrätykseen parannetaan? Tässä keino voisi olla esimerkiksi se, että taloyhtiön pihalla olisi muovinkeräysastiat, toisaalta se, että muovipakkaukset olisivat kierrätettäviä yhtenäisesti. Mitä hallitus tekee muovin kierrätyksen lisäämiseksi Suomessa?

16.55 Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Sarkkinen on aivan oikeilla linjoilla ja itse asiassa esittää tämän samankaltaisen ohjelmakokonaisuuden, mitä juuri tässä muovitiekartassa haetaan. Meidän täytyy vähentää muovien turhaa käyttöä, kertakäyttöä, meidän täytyy tehostaa kierrätystä ja löytää korvaavia tuotteita. Tästä on laaja yksimielisyys. Jotta menestyisimme ja saavuttaisimme nuo kierrätystavoitteet, muovien erilliskeräystä täytyy lisätä, ja on selvää, että lähivuosina tulee säädöksiä, joissa veloitetaan lisää näitä keräyspisteitä. Niitä täytyy olla enemmän, niitä täytyy olla lähellä kuluttajia, jotta kuluttajille kierrätys ja lajittelu tehdään helpommaksi.

Kysymyksen käsittely päättyi.